

ВИОЛЕТА М. ЈАЊАТОВИЋ¹

ДРЖАВНИ УНИВЕРЗИТЕТ У НОВОМ ПАЗАРУ

ДЕПАРТАМАН ЗА ФИЛОЛОШКЕ НАУКЕ

СТУДИЈСКИ ПРОГРАМ ЗА ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ

СМЕХ ИЛИ БОРБА ЗА НЕЗАВИСНОСТ: ФРЕНСИС ХОПКИНСОН И АМЕРИЧКИ РАТ ЗА НЕЗАВИСНОСТ

Предмет истраживања овог рада је улога и развој комике и комичног у америчком револуционарном периоду кроз анализу патриотских сатира, песама и есеја Френсиса Хопкинсона, једног од најистакнутијих аутора овог периода.

Претпостављајући да сународницима можда не може да помогне пушком, али да снагом својих речи може и жели да помогне, Френсис Хопкинсон је обележио сваки важан догађај сукоба са Великом Британијом и борбе за независност. Излажући стране непријатеље Британце, али и унутрашње, лојалисте, подругљивом подсмеху, Хопкинсон је показао значај комике и комичног који су били предмет многобројних теоријских разматрања од најстаријих времена па све до модерног доба. Полазећи од студије Владимира Пропа, *Проблеми комике и смеха*, чији је највећи део посвећен различитим облицима подсмешљиве комике, овај рад кроз анализу одабраних Хопкинсонових дела посматра улогу коју је смех/подсмех одиграо у осликавању људских недостатака и слабости припадника британских војних снага и америчких лојалиста.

Укрштањем текста Хопкинсонових дела и контекста Америчког рата за независност даје се увид у једно ново патриотско виђење америчког револуционарног периода, које је због Хопкинсонових конзервативних ставова пред крај живота годинама било изван канона и у сенци Филипа Френоа.

Кључне речи: подсмех; баладе; памфлети; развој штампе; Рат за независност; виговци; торијевци.

---

1 violetavesic@gmail.com

УВОД

У периоду који је био од изузетне важности за амерички континент, између сазивања Првог континенталног конгреса 1774. и ратификације устава 1789. године, Френсис Хопкинсон је узео активно учешће у политичкој ситуацији у колонијама користећи хумор и подсмех као главно оружје у борби против Британаца као страних непријатеља, али и у борби против својих сународника, торијеваца, као унутрашњих непријатеља. Да би се разумела снага и домет његових дела пре свега је важно дефинисати појам комичног, али и разлику између смеха и подсмеха. Аутор дела *Проблеми комике и смеха*, Владимир Проп, користи термине „смешно“ и „комично“ као синониме, а „смех“ посматра као процес испољавања комичног и/или као реакцију на његове појавне облике (Kosanović, 1984, стр. 9). Проп (1984) прави јасну разлику између подсмеха којем, примера ради, Френсис Хопкинсон излаже своје непријатеље и невиног безазленог смеха који је усмерен на свакодневне ситуације које немају далекосежне последице. Многобројна су теоријска разматрања комичног и разлике која се темељи на опозицији подсмех/смех и то од најстаријих времена па све до модерног доба. Проп у својој студији истиче да у досадашњим дефиницијама комике има доста „хало-ефеката“ тј. позајмљивања основних принципа од претходника. Он тако наводи да је вековима дуго супротстављање комичног трагичном и узвишеном могло бити сасвим природно за Аристотела, узимајући у обзир важност и место трагедије у животу старих Грка, али такво виђење не може бити оправдано код савремених естетичара. Проп се у својим разматрањима највише супротставља немачким теоретичарима попут Хегела, Шопенхауера и Фишера и њиховим теоријама које сматра превише априорним и „уопштавајућим“ (Проп, 1984, стр. 17–18). Он каже да је јасно да су људски недостаци комични, али то никако не могу бити сви и истиче важност одређивања специфичности комичног за сваки појединачни случај. Уз то, он се противи и естетичким теоријама које у својој основи имају учење о узвишеном и лепом, док комично и смешно сматрају „ниским“ (Проп, 1984, стр. 20). Сам наслов његовог дела искључује поделу на комично као „виши“ естетички феномен и смешно као „нижи“ тј. неестетички феномен. Он се такође противи и оним теоретичарима попут Борева и Лимантова који сатирички смех сматрају највишим обликом комике. Проп наводи да је њихов главни проблем неразликовање средстава од циља, при чему наводи да је сатиричко разобличавање циљ који се постиже средствима комике и да сатира није могућа без комике. Он закључује да груба елементарна комика може имати значајну естетичку и социјалну функцију.

Проп највећи део своје студије посвећује подсмеху и одређује га као „отворено или скривено исмевање изазвано неким недостацима онога

коме се смеју“ (Prop, 1984, стр. 119). Он тако издваја четрнаест облика подсмешљиве комике, међу којима се истичу: комично преувеличавање које је смешно само када разоткрива недостатке, а чији су облици карикатура, хипербола и гротеска (Prop, 1984, стр. 78); пародија тј. „средство испољавања унутрашње неуверљивости онога што се пародира“ (Prop, 1984, стр. 75); комика која се остварује језичким средствима као што су парадокс, иронија и употреба комичних имена (Prop, 1984, стр. 105); комични карактери који подразумевају извесно преувеличавање, али који по угледу на Аристотела не изазивају бол (Prop, 1984, стр. 121); изругивање намера и исмевање професија (Prop, 1984, стр. 83); комика разлика: „свака особитост или необичност која издваја човека из његове средине може га учинити смешним“ (Prop, 1984, стр. 54).

Он сматра да је овај тип комике најзначајнији за тумачење књижевно-уметничког дела и у његовој анализи он налази узроке који изазивају смех. Полазећи од хипотезе да језик не може бити комичан сам по себи, те од Пропових закључака о смењу/подсмењу као типично људском феномену, овај рад кроз анализу патриотских песама Френсиса Хопкинсона пружа једну нову перспективу америчког револуционарног периода и Рата за независност користећи подсмех за разоткривање и исмевање слабости и недостатака америчких лојалиста.

БОРБА ЗА ПРАВА КОЛОНИСТА

Почетак Хопкинсонове каријере подударио се са развојем америчке штампе. У периоду непосредно пре издијања револуционарног рата забележен је велики раст дневних новина и часописа (Modey, 2008, стр. 315). Иако је то имало своје добре стране, имало је и лоше, а једна од њих огледала се у великом броју конзервативних дневних новина, које су биле за помирење и против револуционарног рата. И поред тога, Хопкинсон је сматрао штампу најбољим видом промовисања својих дела, која су позивала на културне и политичке промене. Јединственим талентом за пародију Хопкинсон је постао популаран код широког круга читалаца због тога што је знао да прилагоди своја дела високо образованом становништву, угледајући се на Адисона или Стила, да пише за средњу класу и имитира Свифта и Стерна, или пак да пише за раднике и фармере, угледајући се на Френклина (Schlesinger, 1958, стр. 296). Какав је био обичај у то време, и Хопкинсон је већину својих дела објавио под псеудонимом. Био је толико вешт у мењању стилова, форме и аргумената да нико није био у могућности да погоди ко је аутор дела које је објављивао (Zall, 1976, стр. 4). Иако је прва интересовања и велики таленат за писање Хопкинсон показао веома рано, из различитих разлога он

је период све до затварања бостонске луке провео бавећи се неким другим пословима. Радио је као цариник, трговац, боравио годину дана у Енглеској и тек повремено писао доскочице за личне преписке свог таста.

Ситуација у којој се налазио Бостон у пролеће 1774. године, као и сверастућа свест о америчкој аутономији, подстакле су Хопкинсона да изнесе разлоге којима се водио Први континентални конгрес у памфлету *Леја њрича* (*Pretty Story*) (Hopkinson, 1792, стр. 1, 65–92). *Леја њрича* на први поглед личи на савремена дела британске књижевности превасходно у погледу форме и стила, али у основи се односи искључиво на ситуацију у америчким колонијама (Andrews, 1977, стр. 132). Ова алегоријска прича говори о погоршању односа између америчких колонија и Велике Британије, о потреби за сазивањем Првог континенталног конгреса и о питањима устава, о којима је требало расправљати на конгресу (Quintero, 2011, стр. 381). То је прича о племенитим синовима фармера који трпе због похлепе њихове маћехе и њеног љубавника и чија је имовина и све оно што су изградили у опасности. Прича говори о породичним везама од потписивања Магна карте па све до јула 1774. године, када је парламент затворио бостонску луку. Циљ приче је да покаже да су затварањем луке, као и бројним претходним актима, парламент, који у причи заступа маћеху, и премијер, њен љубавник, поступили неуставно и противно правима колониста који су рођењем били британски држављани. Питања уставности су се разматрала и захуктавала још од 1766. године, када је парламент опозвао Закон о печатима, али и донео нов акт у којем је изнео своје право да доноси законе у колонијама. Колоније су у почетку прихватиле овај акт, али су убрзо схватиле да се ради о намери парламента да убира порезе унутар колонија. Године 1767. парламент је донео нове акте о порезима на увоз, како би се покрили трошкови одбране против Француза и Индијанаца. Колонисти су се опет побунили обуставом увоза, да би након три године сви ови порези били укиннути, осим пореза на чај, који је остао. Пошто се Бостон побунио, парламент је реаговао затварањем његове луке. С обзиром на то да се очекивало да остале колоније реагују, Хопкинсон се надао да ће овом причом убедити већину о неопходности проглашења економске независности (Zall, 1976, стр. 33).

Памфлет *Леја њрича* је одмах по објављивању доживео велики успех и популарност, па је током исте године имао још два издања у Филадельфији и Делавеиру. Иако су ставови које је Хопкинсон изнео у овом памфлету већ свима били познати, његова популарност се огледа у комичном приступу који се знатно разликовао од строге форме политичког есеја. Читаоци су одмах препознали ко се крије иза ликова приче: стари племић је заправо био краљ, његова супруга, маћеха, била је парламент, љубавник је био премијер, Џек је био Бостон, цицвара је означавала чај, а катанац на Џековој ка-

пији био је акт о луци Бостон. Ова прича је такође дочарала стварни живот колониста (Zall, 1976, стр. 34).

Леџа прича је била само један од бројних памфлета који су у том периоду објављени. Од тренутка када је лука затворена, дневна штампа је стално објављивала приче и позиве на акцију. Док су присталице виговаца, радикал-патриота, позивале на слободу и на употребу свих могућих средстава како би се она остварила, а конзервативци притом били умерених ставова и њихов позив се ограничавао на повраћај статуса које су колоније имале пре доношења Закона о печатима, торијевци су тражили пуно помирење са Великом Британијом и обуставу конфликта и побуне. Дневна штампа је била препуна чланака, памфлета, поезије и прозе све три стране разједињених колониста. По завршетку Првог континенталног конгреса, Хопкинсон је био незадовољан због ставова које су заступали конзервативци, па је одлучио да се заједно са својим истомишљеницима из групе радикалпатриота побрине да изнесу своје ставове на Другом континенталном конгресу. Тако су они, уочи Другог континенталног конгреса, успели да преуреде устав за добивши контролу над саветом гувернера и над скупштином. Измене су се односиле највише на право да сами могу да бирају делегате континенталног конгреса (Hastings, 1926, стр. 212–213).

Иако је доношење Декларације о независности уједно означавало крај за његове штићенике, као и губитак сигурности у којој је уживао, у Хопкинсо-ну је превагнула жеља за револуцијом, која га неће напуштати наредних неколико година. Од 1776. до 1778. године, Хопкинсон је водио секретаријат морнарице, а наредне три године се упустио у решавање проблема националног дуга (Hastings, 1926, стр. 219). Поред свих тих обавеза он је имао времена и за писање, па је често објављивао сатире и есеје за часопис *Pennsylvania Magazine*, чији је уредник био Томас Пејн. Његове сатире су углавном биле упућене британским војним снагама, али и торијевцима, јер је управо у њима видео претњу новој влади. Полазећи од Пропове тезе да комику могу проузроковати не само социјалне разлике већ и свакодневне животне прилике два различита народа, те да „сваки народ има своје спољашње и унутрашње норме живљења које се конституишу са развојем његове културе“ (Prop, 1984, стр. 56) анализира се Хопкинсоново разобличавање британских војних снага и торијеваца и његов подсмех свему ономе што је било у супротности са нормама патриота. На тај начин се закључује да смешни могу бити и они људи који су из нашег колектива уколико се нечим разликују од других, а да је уопштено комично све оно што човека издваја из његове средине.

Када је Велика Британија окупирала Филадельфију 1777. године, он је прогнан заједно са владом, али су са њима прогнани и часописи *Pennsylvania Packet* и *Pennsylvania Gazette* у којима је објављивао, па је од тог тренутка био у

могућности да објављује више него икада, али и да се упусти у неке друге пројекте којима је помагао ратне напоре својих истомишљеника. Један од њих је реализовао када је као председавајући одбора морнарице пустио три бурега барута низ реку Делавеир од Бордентауна ка луци у Филаделфији и на тај начин поставио прве покретне мине. О томе говори његова балада „Борба бурића“ (“The Battle of the Kegs“), прича о првим плутајућим минама које су икада лансиране против непријатељске флоте (Hopkinson, 1792, стр. 3, 169–174). Иако се у Хопкинсовој балади, а и у новинским вестима о том догађају, није помињало да је он идејни вођа напред поменутог догађаја, њему је било значајније то што је балада, а и догађај о којем је причала, остварила свој циљ јер је подигла морал посусталом народу. Вештим коришћењем пародије као уметничког поступка који је, према Проповим наводима, најзначајнији за разобличавање смешног и која не мора представљати само комедијско преувеличавање у подражавању, тј. преувеличавање карактеристичних индивидуалних особина, већ и преувеличавање неких појава друштвеног реда ствари (Pgor, 1984, стр. 74), Хопкинсон описује хаотично стање у филаделфијској луци и исмева и пародира реакцију британских војника, као и њихове касније приче о поменутом догађају. Прича се рађа након његовог прогонства из Филаделфије када је затражио од свог тата да му у радионици бакра направи неколико бурића и да их напуни барутом, тако да у додиру са другим предметима експлодирају. Пошто је добио буриће, он их је неколико миља узводно изнад Филаделфије пустио низ реку у јануару 1778. године (Quintero, 2011, стр. 382). Нажалост, успех овог плана није био потпун, јер су, због леда којег је било у реци, британски бродови били укотвљени, па су бурићи прошли неопажено и нису изазвали жељену штету. Ипак, Хопкинсон је успео да преокрене све у корист америчких колониста, исмевајући реакцију британских војника пре него лошу процену свог плана. Он наводи да су неколико радозналих војника, угледавши једно од бурића, покушали чамцем да га покупе, па су након његове експлозије страдали. Не схвативши природу самог напада, војници су појурили у одбрану Филаделфије од, како се испоставило, празне претње, а осећај успеха који их је притом све време водио и због којег су мислили да су се супротставили нападу помогао је Хопкинсону да напише једну од својих најбољих сатира. Иако се не може похвалити запаженим књижевним карактеристикама, ово дело има добар ритам, риму и снажан стил (Brewer, 2019, стр. 8). Ослањањем на хиперболу, као на један од три основна облика комичног преувеличавања, поред карикатуре и гротеске, Хопкинсон говори о начину на који су се британски војници хвалили својом војном одбраном док је њихов генерала Хоув према наводима песме „удобно као дува лежао све то време у топлотом и хркао“ (Hopkinson, 1792, стр. 173):²

2 Превод свих цитата са енглеског: Виолета М. Јањатовић.

Sir William, he, snug as a flea, / Lay all this time a snoring;/Nor dreamed of harm, as he lay warm

Сћошину момака и истии број оловака,
или више, часна реч,
дילו би љремало, како се знало,
да оише њихову храдроси.
Такве љодвије изведоше шои дана
Проштив ших злих дурића
И љодине да љрођу, ако кући дођу,
Хвалисаће се њима.

(Hopkinson, 1792, стр. 3, 174)³

Инцидент о којем је говорио памфлет *Леја љрича* привукао је велику пажњу, а о дешавањима на реци објављен је 21. јануара извештај у часопису *New Jersey Gazette* (Brewer, 2019, стр. 30). Према овом извештају, након прве експлозије, када су војници опазили још плутајућих дурића, неко је пријавио да су у њима побуњеници који су намеравали да се, као приликом опсаде Троје, искраду преко ноћи и заузму град. Из тог разлога су Британци почели да пуцају у сваки наредни плутајући објекат који би спазили (Thatcher, 1823, стр. 146–150). Прича о овом догађају поново је објављена 11. фебруара у часопису *Pennsylvania Ledger*, али тада, чини се, мало вернија стварном догађају. Хопкинсонова балада је такође објављена у часопису *Pennsylvania Packet* 4. марта исте године. Она је постала временом једна од омиљених песама бораца у револуционарном рату.

ТОРИЈЕВАЦ, ВИГОВАЦ ИЛИ „САМО“ АМЕРИКАНАЦ

Од почетка немира у колонијама који су водили ка проглашењу Декларације о независности и револуционарном рату, Хопкинсон је указивао на велику опасност унутрашњих непријатеља, торијеваца. Сматрао је да је веома важно да скрене пажњу на оне торијевце који су се још увек слободно шетали Филадельфијом, али и на оне који су одржавали стални контакт са прогнаним торијевцима у Њујорку. У Њујорку су торијевци у међувремену основали утицајну заједницу која је ширила антиратну пропаганду и која се трудила да на сваки могући начин умањи Вашингтонове напоре да натера британске војне силе на безусловну предају (Hastings, 1926, стр. 279). Иако је и сам више пута улазио са њима у расправу, они нису дуго били главна тема његових сатира, јер су за Хопкинсона биле важније послератне године које су уследиле. Ипак, анализа неких дела упућених њима говори

3 An hundred men, with each a pen,/ Or more, upon my word, sir,/ It is most true would be too few,/ Their valor to record, sir./ Such feats did they perform that day,/ Against those wicked kegs, sir,/ That years to come, if they get home,/ They'll make their boasts and brags, sir.

о сложености његових политичких ставова и опредељења, због чега је у послератним годинама окарактерисан као конзервативни мислилац, што даље доводи до питања да ли су торијевци били само предмет његовог пародирања, као што је то био случај са ставовима изложеним у памфлету *Леја њрича*, или је можда у међувремену и сам пронашао неке сличности са њима које су га определиле на њихову страну.

У једном од два писма која су објављена 1776. године, Хопкинсон наводи да је торијевац и да је рођен у породици торијеваца (Hopkinson, 1792, стр. 1, 132–141). По његовом мишљењу, краљ Велике Британије би требало да влада не само британском империјом већ и Источном и Западном Индијом, Северном Америком и преосталим делом света. Ипак, како он наводи, острашћени људи под утицајем самог ђавола супротставили су се искреним жељама краља Џорџа III. Говорећи о доласку војних сила Велике Британије на тло Америке, он истиче да је само доброта краља Џорџа III учинила да пошаље своје флоте и војне снаге и покори ову „ужасну“ земљу (Hopkinson, 1732, стр. 1, 132). Хопкинсон је уједно изражавао и велико задовољство због тога. По његовим речима, сада је обавеза свих оних који сматрају себе оданим поданицима и пријатељима краља и његове владе да пруже помоћ британској војсци. Он каже да су у овој мисији сви учесници подједнако важни, а највише „штампарска преса“, тј. писана реч. Иако, по његовим речима, не убија пушком или мачем, она може натерати људе да то раде, па је њен утицај можда још већи. Из тог разлога, како наводи овај торијевац, он жели да угледа штампарску пресу која ће бити у служби генерала Хоуа. С великим задовољством наводи да се једна таква већ појавила и то је била преса часописа *The Pennsylvania Ledger*. Тако је он једног дана хвалио овај часопис свом пријатељу, за кога је исто мислио да је торијевац, и наводи како се у томе преварио. Хопкинсон препричава речи свог „пријатеља“ упозоравајући на опасност постојања таквих људи. Његов „пријатељ“ рекао је да је политика владе сваке земље која је на ивици избијања рата и која је у опасности да користи сва могућа средства којима би ојачала напоре својих грађана и ослабила нападе својих непријатеља (Hopkinson, 1792, стр. 1, 134). Његов пријатељ даље истиче да се слобода штампе одувек сматрала најважнијом привилегијом слободне владе. Међутим, када неко злоупотреби ову привилегију и када штампа постане оружје у рукама непријатеља којим се поткопавају одбрамбене операције једне владе, он пита, „зар нема та влада право да нешто уради и утиша свог непријатеља?“ У наставку човек наводи да је управо *The Pennsylvania Ledger* један такав часопис који је у рукама непријатеља (Hopkinson, 1792, стр. 1, 135). Он наглашава оправданост деловања Савета за безбедност против тог часописа који је тако отворено непријатељски настројен према циљевима становника аме-

ричких колонија. Писмо завршава речима да је због оваквих речи и ставова његовог „пријатеља“ заувек прекинуо контакт с њим.

У другом писму аутор се поново присећа догађаја са његовим „пријатељем“ и каже да би сваки човек требало веома опрезно да износи своје мишљење пред лицима у чије политичке ставове није сигуран, као и то да је због своје непромишљености био укорен на састанку торијеваца (Hopkinson, 1792, стр. 1, 135). Он даље наставља са детаљним описом „Друштва торијеваца“ образлажући да је друштво подељено на бројна већа различитих надлежности и дајући њихов списак, као и задужења (Hopkinson, 1792, стр. 1, 138–140). Прво на листи је веће задужено за лукавство и ратну стратегију, а којем и сам припада. Говори како је као члан овог већа учествовао у крађи поште коју је генерал Вашингтон послао конгресу и која је његовом заслугом дошла до генерала Хоува. Друго веће је веће за лажне извештаје, чија је обавеза да објављује чланке који ће преплашити виговце. Некада се ове вести објављују у торијевским часописима, а некада се рашире као гласине. Обавештајно веће има задужење да упосли одређен број шпијуна који имају задатак да се умешају у редове виговаца као слуге или конобари у кафанама и да одржавају сталну везу са британском војском којој ће преносити вести. Веће за лажи се разликује од већа за лажне извештаје и његова улога је да измишља само тренутне лажи које су од користи за град, а иза којих увек мора бити неки припадник конгреса чије се име не помиње. Веће за изнуђивање састоји се од богатих људи који држе монопол над производима неопходним побуњеничкој војсци. Последње веће је веће за смањивање вредности чија је улога да смањи вредност америчке валуте у колонијама. Аутор завршава писмо речима да ће дати списак најутицајнијих људи његовог друштва онда када торизам буде сигурније и отвореније исказиван (Hopkinson, 1792, стр. 1, 132–141).

Убрзо након објављивања ових писама, Хопкинсон је објавио „Превод писма које је написао странац на својим путовањима“ („Translation of a Letter Written by a Foreigner on his Travels“) (Hopkinson, 1792, стр. 1, 98–110). Ово писмо, које је потпуно другачијег тона у односу на претходна, почиње описом енглеског карактера и Хопкинсон наводи да је он у исто време и најфантастичнији, али и најапсурднији карактер који један народ може да има будући да је сачињен од низа контрадикција. Британци, наима, имају све вредности које красе људски ум, али у исто време и све мане људске природе. Како Хопкинсон даље наводи, мана првих је лоша примена, а других недостатак манира. Тако ће један Британац посматрати свог непријатеља великодушно, а пријатеља са незахвалношћу и нељудскошћу. Он ће позајмити новац странцу, али ће с друге стране одбити најближег рођака с истом молбом. Једном речју, како истиче Хопкинсон, Британац је спој контрадикција и апсурда. Песник наводи три примера не би ли поткрепио

своју тезу. Прво, Британци, који себе сматрају најправеднијим и највеликодушнијим народом на свету, подржавају трговину робовима. Друго, они су дозволили генералу Клајву да у Индији убије стотине хиљада становника, што пушком, што изгладњавањем. Треће, да би натерали америчке колони-сте да се приклоне њиховим законима, ти исти Британци су послали своју војску, али су ангажовали и црнце и Индијанце да заједно са њима прогоне Американце. Он закључује да ће одговорни за рат бити краљ и влада, а не британски народ у целини (Hopkinson, 1792, стр. 1, 109). Уопште гледано, Хопкинсон је револуционарни рат видео као дело одређене групе политичара, који су у жељи да се домогну још веће моћи и богатства следили своје интересе (Brewer, 2019, стр. 27). Индивидуална, а не колективна одговорност била је нешто на шта је позивао Хопкинсон. Иако је у осећањима и ставовима био Американац и заступао права колониста, он није могао да негира неке добре ствари које би изостале изласком из уније и проглашењем независности, као и извесне добре политичаре и дипломате који су радили за добро Американаца. Такви његови ставови умногоме су допринели томе да се његова лојалност Америци често доводи у питање. Ипак, без обзира на те исте ставове због који се његово место у канону америчке књижевности често преиспитивало, Хопкинсон је пре свега био Американац, борац за права и слободу својих сународника и неко ко је својим делима јасно артикулисао разлоге америчког незадовољства. Разлога за незадовољство је било много, а још једна прилика да о њима гласно проговори указала се након битке код Трентона.

Памфлет *Полиитички катихизам (A Political Catechism)* серијом питања и одговора излаже разлоге америчког незадовољства и даје хронолошки приказ ратних дешавања до тада (Hopkinson, 1792, стр. 1, 111–120). Хопкинсон на забаван начин описује краља, чије су, како каже, главне особине глупост и неправда, а након тога даје опис генерала Вашингтона, за којег мисли да је најбољи и највећи човек на свету. У приватном животу он је неко чије познанство, како он каже, сви желе, а јавно, он је особа за поштовање и дивљење. Повлачи се као генерал, али напада као херој. Истичући значај и популарност генерала Вашингтона, Хопкинсон завршава памфлет речима: „да је живео у доба идолопоклонства, био би обожаван као Бог“ (Hopkinson, 1792, стр. 1, 120).⁴ Слављење храбрости генерала Вашингтона и његове војске потицало је из Хопкинсоновог искреног мишљења о квалитетима храброг војсковође и његових људи, али и од тога што је Хопкинсон сматрао да ће дела која објављује успети да им олакшају дане све чешћих и јачих сукоба са британским војним снагама. Током лета 1777. године, Британци су желели да започну кампању по којој би за што краће време покорили Аме-

4 Had he lived in the days of idolatry, he had been worshipped as a God.

риканце. Наиме, генерал Бургојн је са осам хиљада својих људи дошао из Квебека до луке Тикондерога. С друге стране, из правца Освега, преко Њу-јорка, ка њима је кренула друга група коју су чинили Британци, торијевци и Индијанци. Они су намеравали да, пошто се сусретну, оду до реке Хадсон и да се тамо придруже војсци генерала Хоува, па тако одвоје Нову Енглеску од других колонија. Након освајања луке Тикондерога, Бургојн је издао проглас којим је обећавао милост свим Американцима који се предају и у исто време је запретио свима осталима који су намеравали да наставе са побуном (Niles, 1822, стр. 262–264). Овакав проглас је резултирао бројним америчким памфлетима, пародијама и баладама (Stone, 1893). Хопкинсон је био аутор једног од њих. Хопкинсон је памфлет под називом *Одговор* (Answer) објавио 26. августа у часопису *Pennsylvania Packet* (Hopkinson, 1792, стр. 1, 146–150). Он почиње исмевањем генерала Бургојна, описује његов улазак и заузимање луке, као и страх који је изазвао код народа. Хопкинсон каже да су наде за спасење биле мале све док овај милостиви генерал није понудио спас и, како он каже, једини пут од провалије ка уништењу. Он истиче да су Американци били глупи и поверовали да је разлог његовог доласка његова намера да покори земљу, а да је он заправо дошао да поврати мир и уставна права тог народа. Хопкинсон у наставку наводи да разуме да је управо из тог разлога генерал окупио око себе војску дивљака и пустио их да касапе жене и децу и пљачкају земљу. „Како је могуће“, пита он, „да су онда Американци, после све те добротe која им је причињена, незахвални?“ Иронија која је, према наводима Владимира Пропа, једно од најзначајнијих изражајних средстава комике и исмевања поред каламбура и парадокса, видљива је од самог почетка овог дела (Prop, 1984, стр. 105). Хопкинсон, према дефиницији ироније, речима исказује један појам, а подразумева други сасвим супротан, па говори о генералу Бургојну као милосрдном вођи и британској војсци која притиче да помогне земљи на ивици провалије. Како дело одмиче Хопкинсонов тон постаје све артикулисанији у намери да исмеје протагонисту његовог дела. Он му поручује:

„Ко се може одупрети снази ваше елоквентности и терору ваше војске? Прихватамо понуду коју сте дали. Узалуд нас дозивају повици силованих, повици убијене деце и јецаји гладне браће који чаме у затворима и заробљеничким бродовима у Њујорку – једино што чујемо је ваш узвишени проглас.“ (Hopkinson, 1792, стр. 1, 149)⁵

- 5 For who can resist the power of your eloquence? Who can withstand the terror of your arms? The invitation you have given... we thankfully accept. The cries of violated virginity and slaughtered infants – the never-ceasing groans of our starving brethren now languishing in the jails and prison-ships of New-York, call upon us in vain, whilst your sublime proclamation is founding in our ears.

Хопкинсон завршава памфлет иронијом, којом га је и започео, и истиче да су Американци припитомљени, да су индустријализовани, да ће остати код куће мирни и да неће померати стоку и усеве, очекујући да ће генерал доћи и предводећи војску узети им све што имају. Ипак, 14. октобра исте године, генерал Бургојн је поражен. Не може се порећи Хопкинсонова заслуга за то, колика год она била, јер је он једини тада имао храбрости да се насмеје генераловом прогласу и то док још увек није било изгледа да ће континентална војска успети да га порази (Hastings, 1926, стр. 290).

Наредне две баладе које је Хопкинсон објавио имале су за циљ да још једном похвале храброст и херојство америчких генерала и да им пруже подршку. „Балада у кампу“ („A Camp Ballad“) објављена је у часопису *Pennsylvania Gazette* 4. априла 1778. године, а Хопкинсон је потписао ову баладу псеудонимом „Боб Звонце“ („Bob Jingle“) (Hopkinson, 1792, стр. 3, 174–175). Покушавајући да охрабри америчке војнике, Хопкинсон пева о жељно чеканој слободној Америци и каже:

*Са бесмртном славом, седи она овде на трону
и не њлаши се узалудне освеште Велике Бриџаније које се одрекла.
Њени нејријашељи ће срамним њоразом дијши збуњени.
Наоружајмо се, наоружајмо се, ова леџа слобода нас зове;
џродоран звук џруде у дој нас зове,
изнад нас ће се вијоријши засџава врлина,
наш хероју, џоведи нас, а нејријашељу дежи џрег нама.*

(Hopkinson, 1792, стр. 3, 174)⁶

Балада „Уделите новчић Велизару“ („Date Obolum Bellesario“) објављена је 22. априла 1778. године и представља алузију на традиционалну причу о римском генералу Флавиусу Белисариусу, кога је цар Јустинијан натерао да проси улицама Рима (Brewer, 2019, стр. 29). Хопкинсон кроз алегоричну причу говори о просјакињи која је некада била богата и поштована, имала слуге и велику породицу. Живели су складно све док се најмлађи син Џорџ није успротивио њеном ауторитету, угрозио слободу њених потчињених и покушао да отме и силује њену штићеницу, наследницу великог богатства. Чим је сазнала за његове намере, девојка је побегла. Џорџ је послао војску да је врати, али је њој у помоћ притекао човек који је водио њено домаћинство. Он је спречио Џорџа да је силује и одузевши њему и његовој породици све што поседују, изложио их је срамоти (Hopkinson, 1918, стр. 39–40). Анализом се јасно увиђа ко се крије иза ликова ове алегоричне приче, која кроз

6 With glory immortal she here sits enthroned. / Nor fears the vain vengeance of Britain disown'd, / ... Her foes shall with shameful defeat be confounded. / To arms then, to arms, 'tis fair freedom invites us; / The trumpet shrill sounding to battle excites us; / The banners of virtue unfurl'd, shall wave o'er us, / Our hero lead on, and the foe fly before us.

свој епилог још једном слави генерала Вашингтона као заштитника слободе и америчке нације.

Последња Хопкинсонова ратна балада се састоји од четири песме. Њен назив је „Торијевске песме“ („A Tory Medley“), а објављена је 1780. године (Hopkinson, 1926, стр. 305–308). Прва песма садржи четири строфе у којима су представљена три торијевца: брокер, штампар и квекер. Пошто су ликови представљени, сваки од њих пева своју песму. Мишљење је да се иза лика брокера крио Вилијам Смит (William Smith), иза лика штампара Џејмс Ривингтон, а иза лика квекера Семјуел Роудс Фишер (Samuel Rhodes Fisher). Брокер пева песму у којој охрабрује своје саборце торијевце и поручује им да истрају и да још увек постоји нада да ће победити. Он каже:

*Торијевци, торијевци, зашто очајаваше,
нека вас ваша храброст никада не изда,
хајде да и даље будемо храбри и одважни
и наш циљ ће се можда остварити.*

(Hopkinson, 1926, стр. 306)⁷

Он даље говори о томе како је лично успео да ослаби Американце тако што је помагао у слабљењу америчке валуте. Штампар у својој песми критикује побуњенике, слави торијевце и жали због пораза Британаца. Он се пита:

*Шта ми торијевци да радимо,
уколико чећа побуњеника победи, а ми изгубимо?
Пошто они имају Француску и Шпанију
које им помажу у остваривању њиховог циља, зар онда није наша борба узалудна - нек су проклећи сви!“*

(Hopkinson, 1926, стр. 307)⁸

Квекерова песма углавном говори о томе да жали због казне коју је претрпео због поруке коју је написао Британцима, а која је дошла у руке побуњеника. Хопкинсон у опису приче три торијевца користи пародију да би показао њихове негативне индивидуалне карактеристике, али и негативне појаве друштвеног реда ствари и доказао како Проп наводи да се ништа не крије иза спољашњих облика манифестације духовних начела (Prop, 1984 стр. 74).

7 Tories, Tories, why despairing? / Never let your Courage fail, / Let us still be bold and daring, / And our Cause may yet prevail.

8 What shall we Tories do / If thus the Rebel crew rise, whilst we fall? / Since they have France and Spain / To help their Cause to gain, / Is not our strife in vain - / Curse on them all.

Бројна претходно поменута дела, која је Хопкинсон објавио у том турбулентном периоду, без сумње су донела велики успех, популарност и напредовање у неким другим сферама живота. Хопкинсон је 1780. године добио посао судије у Поморском суду. Овај посао је за њега имао још већи значај узимајући у обзир да га је добио од политичког вође Пенсилваније и свог пријатеља Џорџа Брајана (George Brayan). На тој позицији био је задужен за одлучивање о веома осетљивим питањима, која су се односила на британске бродове који су заробљени у рату. Све те обавезе учиниле су да подлегне пороцима и постане подложен подмитљивости и протекцији због чега му је и суђено и што је значајно утицало на његов публицитет у послератним годинама (Zall, 1976, стр. 13).

У међувремену, догађаји из 1781. године носили су велики ризик по исход Америчке револуције. Велики сукоби и побуне у јануару претили су да разједине и временом униште континенталну војску. Њујорк је још увек био велико упориште торијеваца и уз њихову помоћ Британци су контролисали велики део тог града, али и велики део Каролине и Џорџије. Иако су Французи финансијски помагали побуњеницима, изгледало је да ће се конфликт наставити бар још неколико година. Колонијалној војсци је очигледно недостајала одлучност након дугог периода борбених окршаја, па су тек након много изгубљеног времена одлучили где да нападну британске трупе. Одлучивши коначно да тај напад буде код Јорктауна, они су извојевали велику победу 18. октобра 1781. године. У част победе и у славу америчко-француске алијансе, изведена је пред генералом Вашингтоном прва америчка опера, чији је аутор и композитор био управо Френсис Хопкинсон. „Минервин Храм“ („The Temple of Minerva“) јесте алегоријска прича која укључује четири главна лика: француског генија, америчког генија, богињу Минерву и свештеника Минервиног храма (Hopkinson, 1976, стр. 166–167). Радња се одвија испред храма богиње мудрости, Минерве. У почетку, тројица људи покушава да натера богињу да преузме бригу о Колумбији и да је штити, а затим је моле да предвиди њену будућност. У другом чину Минерва то и ради речима да ће Колумбија, нова срећна држава, платити све грехе претходне и да ће, уколико њени синови буду уједињени и велики у својим циљевима, и она бити велика и јака. Након моментаног успеха ове Хопкинсонове песме и уједно и првог покушаја америчке опере, „Минервин Храм“ поново долази у центар пажње у Хопкинсоновом покушају да умањи утицај торијевске штампе и у његовим препиркама с њиховим најзначајнијим штампаром Џејмсом Ривингтоном (Brewer, 2019, стр. 28). Хопкинсон није рачунао на то да Ривингтон и даље има утицајне пријатеље у Филаделфији, па је на Хопкинсонов напад убрзо уследио контранапад у виду пародије „Клоацинин храм“ („The Temple of Cloacina“), која је штампана упоредо са неким деловима оригинала (Anderson, 1976,

стр. 167). Хопкинсону су одмах притрчали у помоћ људи из редова патриота, који су одговарали Ривингтону увредом на увреду, све до тренутка када је Хопкинсон упутио молбу за примирје. Ривингтон је тај гест исмејао, а реакција Хопкинсонових истомишљеника, патриота, била је још гора због оваквог његовог потеза. То је утицало на њих да га до краја живота посматрају с подозрењем. Његово обраћање Ривингтону, у којем је тражио помирење, подсетило је све оне екстремисте из редова патриота на његов добар однос са бившим гувернером Вилијамом Френклином, који је сада, заједно са осталим торијевцима, био прогнан у Њујорк. Због веза са богатим и моћним људима, без обзира на њихово страначко опредељење, патриоте су почеле да преиспитују све везано за Хопкинсона, укључујући његов морал, причу о примању мита и његовој смени док је радио као судија, као и то да ли је довољно квалификован за одређени посао (Hastings, 1926, стр. 318).

Једно од његових последњих дела „Нови кров“ („The New Roof“), које је политичка прича о неопходности заштите националних здања од пропадања, а које је било изазвано сукобом између федералиста и антифедералиста око федералног система провера и баланса, изазвало је велики гнев антифедералиста који су му жестоко узвратили оптужујући га да је целог живота узимао од богатих и користио их, да би их на крају издао због сопственог интереса и новца. Претили су му да ће поново покренути питање његове смене онда када нови устав буде прихваћен. У то време је, по Хопкинсоновим речима, ретко пролазио дан, а да није био суочен са новим нападом (Hastings, 1926, стр. 406). Уместо да се упусти у реплике са антифедералистима, Хопкинсон је одлучио да поново почне са писањем духовитих пародија. Није више желео да се бори са антифедералистима, јер је сматрао да су они изгубили оног дана када је у јуну 1778. године девет земаља прихватило устав. Федералисти су желели да прославе доношење устава, као и годишњицу Декларације о независности, па су позвали Хопкинсона да уприличи ту свечану поворку (Burke, 2007, стр. 100). Одушевљен и узбуђен због величанствене поворке, одлучио је да у ту част напише пародију која би говорила о наводној прослави коју су одржали антифедералисти и у којој је све своје политичке непријатеље представио као творове, псе и чудовишта. Према наводима Владимира Пропа комика се обично „јавља при сучељавању неких унутрашњих духовних или душевних особина човекових са спољашњим особинама њиховог испољавања“ (Prop, 1984, стр. 59). Притом се показују негативне особине човека који се посматра. Ипак, могућа је и друга врста поређења, онда када предмет поређења бирамо из околног света. Како истиче Prop, у сатиричној литератури човек се најчешће пореди са животињама, па се из тог „сучељавања“ рађа смех. Ипак до смеха долази само онда када животиња која се пореди спољашњим изгледом подсећа на неке негативне особине људи (Prop, 1984, стр. 60). На тај начин

Хопкинсоново приказивање антифедералиста као творова, пса и чудовишта скреће пажњу на све њихове негативне особине и кроз подсмех потврђује шта је било његово мишљење о њима. Ово је уједно било и његово последње важно дело, иако је до краја живота наставио да објављује секуларне песме посвећене генералу Вашингтону (Zall, 1976, стр. 20–22).

ЗАКЉУЧАК

Доктор Бенџамин Раш (Benjamin Rush), један од Хопкинсонових следбеника, изјавио је да се различити разлози који су довели до незадовољства и стварања Сједињених Америчких Држава не могу потпуно разумети и пратити уколико се не призна велика заслуга коју су смех и подсмех којим су излагани страни непријатељи одиграли у борби за независност (Sanderson, 1823, стр. 203). Духовите песме, есеји и памфлети које је писао Хопкинсон много се разликују од оних љутитих, чији је аутор био Френо. Он је сматрао да очај, несрећа и патња људи не могу никада бити повод за подсмех, али зато страст, глупост, као и крајности и екстремности којима су људи тежили, могу и увек ће бити добра прилика (Zall, 1976, стр. 29). Извор, а и циљ хумора, налазио се у игри речи, осећањима, идејама и сликама. Његов хумор се фокусирао најпре на апсурдне идеје којих има много у свакодневном животу и никада се није односио на његове личне непријатеље, већ на непријатеље циљева које је подржавао. Иако је Хопкинсон у ратном периоду био заокупљен разним обавезама, он је увек налазио време за писање. Његов књижевни опус броји мноштво есеја озбиљног тона о актуелној политичкој ситуацији у колонијама, али његова креативност се ипак боље савладава у његовој сатиричној поезији и прози (Brewer, 2019, стр. 27). Током револуционарног периода он је исмевао Британце и у исто време охрабривао Американце. То је био његов начин борбе за независност. Дела која је објављивао у овом периоду су у књижевном погледу значајнија од дела која су настала у претходном периоду и сврставају га међу водеће књижевнике тог периода. Језички израз и стил његових прозних дела, сатира, памфлета, као и једноставна версификација његових поетских дела, управо су оно што им је давало највећу књижевну вредност. Његова дела су имала велику читалачку публику у време када су објављивана, али њихова популарност није јењавала ни у годинама након његове смрти, а и неће све док буде владало интересовање за његов живот и рад, али и за књижевност, културу и историју овог важног периода Сједињених Америчких Држава.

ЛИТЕРАТУРА

- Anderson, G. B. (1976). „The Temple of Minerva“ and Francis Hopkinson: A Reappraisal of America’s First Poet-Composer. *Proceedings of the American Philosophical Society*, 120 (3), 166–177. Retrieved from <http://jstor.org/stable/986556>
- Andrews, W. D. (1977). Phillip Freneau and Francis Hopkinson. In: E. Emerson (Ed.), *American Literature 1764–1789, The Revolutionary Years (127–144)*. Wisconsin: The University of Wisconsin Press.
- Brewer, C. E. (2019). Francis Hopkinson. In: J. C. Baumgartner (Ed.), *American Political Humor: Masters of Satire and their Impact on U.S. Policy (26–31)*. Santa Barbara, California: ABC-CLIO.
- Burke, J. (2007). *American Connections: The Founding Fathers. Networked*. New York: Simon & Schuster.
- Davidson, P. (1973). *Propaganda and the American Revolution*. New York: W. W. Norton and Co.
- Hastings, G. E. (1926). *Life and Works of Francis Hopkinson*. Chicago: University of Chicago Press.
- Hopkinson, F. (1792). *Miscellaneous Essays and Occasional Writings*. Philadelphia: T. Dobson.
- Hopkinson, F. (1918). „Date Obolum Bellesario, 22 April 1778, Pennsylvania Packet“. In: P. H. Boynton (Ed.), *American Poetry (39–40)*. New York: Charles Scribner’s Sons.
- Hopkinson, F. (1926). „A Tory Medley“. In: G. E. Hastings (Ed.), *The Life and Works of Francis Hopkinson (305–308)*. Chicago: University of Chicago Press.
- Hopkinson, F. (1976). „The Temple of Minerva“ and Francis Hopkinson: A Reappraisal of America’s First Poet-Composer. *Proceedings of the American Philosophical Society*, 120 (3), 166–167.
- Kosanović, B. (1984). Prop o komičnom. U: V. Prop (ur.), *Problemi komike i smeha (5–16)*. Novi Sad: Dnevnik – Književna zajednica Novog Sada.
- Niles, W. O. (1822). *Principles and Acts of the Revolution in America*. Baltimore: W. O. Niles.
- Prop, V. (1984). *Problemi komike i smeha*. Prev. Bogdan Kosanović. Novi Sad: Dnevnik – Književna zajednica Novog Sada.
- Quintero, R. (2011). *A Companion to Satire: Ancient and Modern*. Malden: Wiley-Blackwell.
- Sanderson, J. (1823). *Biographies of the Signers of the Declaration of Independence*. Philadelphia, PA: R. W. Pomeroy.
- Schlesinger, A. M. (1958). *Prelude to Independence: The Newspaper War on Britain, 1764–1776*. New York: Alfred A. Knopf.
- Stone, W. A. (1893). *Ballads and Poems Relating to Burgoyne’s Campaign*. Albany: J. Munsell’s Sons.
- Thatcher, J. (1823). *A Military Journal During the American Revolutionary War, from 1775 to 1783*. Boston: Richardson and Lord.
- Zall, P. M. (1976). *Comical Spirit of Seventy-Six: The Humor of Francis Hopkinson*. San Marino, California: The Huntington Library.

VIOLETA M. JANJATOVIĆ

STATE UNIVERSITY OF NOVI PAZAR

DEPARTMENT OF PHILOLOGICAL SCIENCES

STUDY PROGRAM - ENGLISH LANGUAGE AND LITERATURE

LAUGHTER OR THE FIGHT FOR INDEPENDENCE:
FRANCIS HOPKINSON AND THE AMERICAN WAR OF INDEPENDENCE

Summary

What all literary critics agree on is that literary works have always had a duty to serve society. The goal of literature, but also of any other work of art is not only to express personal feelings and to provide an aesthetic experience but to influence the general good of people. Thus, the first authors on the ground of America, representing Aristotle's postulates, emphasized both the aesthetic and the didactic side of literature. It is widely known that war conflicts are not immediately promoted by the increase in the number of literary works. However, when we talk about the American War of Independence, it can be said that the feathers were not inactive for a long time during the birth of the American nation. The writings that appeared before, during, and after the revolutionary war were inspired by strong emotions woken up by the time, by anger, fury, but also by laughter and ridicule, which some authors resorted to as more appropriate weapons in that struggle with words and not with arms. At first, the potential, and later, a certain revolution made the authors define themselves, their opponents, and the nature of the conflict itself in a way that remains intriguing and powerful over two hundred years later.

The subject of this paper is the role and the development of comic in the American revolutionary period through the analysis of patriotic satires, poetry, and essays by Francis Hopkinson, one of the most prominent authors of this period. Starting with the premise that he might not be able to help his countrymen with his rifle, but that with the power of his words he could and would help, Francis Hopkinson marked every major event of the conflict with the United Kingdom and the struggle for independence. Exposing the foreign enemies, the British, but also the internal, the loyalists, to sneering mockery, Hopkinson showed the importance of the comic, which has been the subject of many theoretical considerations from the ancient times up to the modern age. Starting from Vladimir Propp's study, *The Problems of Comic and Laughter*, most of which is devoted to various forms of mocking comedy, this paper examines the role that laughter/mockery played in depicting the human shortcomings and weaknesses of British military forces and US loyalists through an analysis of the selected Hopkinson's works. In addition to his great contribution as a poet in the struggle for independence, Hopkinson is also credited with

being the first American opera writer, but also as a man who is credited with today's appearance of the American flag, its stripes and stars. Interviewing the text of his works and the context of the American War of Independence gives an insight into a new patriotic vision of the American revolutionary period, which, due to Hopkinson's conservative attitudes, was, for years, out of the American literary canon and in the shadow of Philip Freneau.

Keywords: mockery; ballads; pamphlets; development of the press; War of Independence; whigs; tories.